

Sofia Virta vihr ym.

Kirjallinen kysymys raskaana olevien ja synnyttävien perheiden oikeuksien, tuen ja palveluiden toteutumisesta koronaepidemian aikana

Eduskunnan puhemiehelle

Koronaepidemia vaikuttaa merkittävästi myös raskaana oleviin ja synnyttäviin perheisiin. Raskauteen liittyville poliklinikka- ja seulontakäynneille päivystyskäynnit mukaan lukien on saavutettava nyt yksin. Perhe- ja synnytysvalmennukset sekä tutustumiskäynnit ovat toistaiseksi peruttu. Eri sairaaloissa on eri linjoja sen suhteen, saako tukihenkilö/lapsen toinen vanhempi olla läsnä prenataaliosastolla, synnytyksen käynnistyksessä, varsinaisessa keisarileikkauksella tapahtuvassa synnytyksessä tai vierailla esimerkiksi lapsivuodeosastolla synnytyksen jälkeen. On selvää, että nämä linjaukset vaikuttavat jo raskauden aikana monen raskaana olevan mielialaan ja ajatuksiin synnytyksestä.

Perhe- ja synnytysvalmennukset

Ensimmäistä lasta odottavalle perheelle tulee järjestää moniammatillista perhevalmennusta, johon sisältyy vanhempainryhmätoimintaa, ja synnytysvalmennus, joka voidaan järjestää synnytys sairaalassa. Valmennusta tarjotaan myös uudelleen synnyttäjille, jos toinen heistä odottaa esikoistaan, sekä maahanmuuttajille, jotka odottavat ensimmäistä Suomessa syntyvää lastaan. Vanhempainryhmätoimintaa jatketaan synnytyksen jälkeen, koska tuolloin ajankohtaisia ovat lapsen hoitoon ja kasvatukseen sekä vanhemmuuteen liittyvät asiat. Perhevalmennuksen tavoitteena on valmentaa perhettä synnytykseen, imetykseen, lapsen hoitoon ja kasvatukseen sekä vanhemmuuteen.

Lisäksi tavoitteena on vahvistaa vanhempien tietoja ja taitoja lapsen hoidosta, vanhemmuudesta, terveydestä ja terveystottumuksista. Valmennus sisältää näyttöön perustuvan ja tarpeiden mukaisen terveysneuvonnan lasta odottaville vanhemmille. Tärkeää on, että koko raskauden ajan äidin terveydestä pystytään pitämään huolta. Riittävän tiedon jakaminen lantiopohjalihasten merkityksestä ja niiden vahvistamisen tärkeydestä on esimerkiksi merkittävässä roolissa, jotta synnytyksen jälkeiset tuki- ja liikuntaelinvaivat voidaan minimoida. Näillä on vaikutusta myös äidin psyykkiseen hyvinvointiin.

Perhevalmennus mahdollistaa vertaistuen ja edistää perheen keskinäistä vuorovaikutusta. Usein jo se, että pääsee kysymään ja jakamaan ajatuksiaan muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa, on todella tärkeää. Tässä poikkeustilanteessa ehkä vieläkin tärkeämpää. Etänä toteutettava ryhmämuotoinen perhevalmennus vastaisi tähän tarpeeseen.

Kirjallinen kysymys KK 250/2020 vp

Kun valmennusta ei toteuteta lainkaan, voi sillä olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia sikiön ja raskaana olevan sekä hänen perheensä terveyteen, parisuhteeseen ja lapsen sekä vanhemman väliseen vuorovaikutuksen kehittymiseen.

Samoin erittäin huolestuttavaa on, että synnytysvalmennuksia ei tarjota raskaana oleville perheille koronaepidemian aikana lainkaan. Perhevalmennuksen sisältyvän synnytysvalmennuksen tavoitteena on kokonaisvaltainen ja myönteinen synnytyskokemus sekä synnyttäjän voimavarojen vahvistaminen. Valmennuksessa perheet saavat tarpeitaan vastaavaa, ajanmukaista ja näyttöön perustuvaa tietoa synnytyksen kulusta ja hoitokäytännöistä. Synnytysvalmennukseen liitetään mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynti synnytysairaalaan. Nyt kun synnytysvalmennusta ei voida esimerkiksi synnytysairaalassa järjestää, on äärettömän tärkeää, että synnytykseen valmistautuva sekä hänen puolisonsa/tukihenkilönsä saa tämän tiedon ja tarjotun tuen valmistautua lähestyvään synnytykseen parhaalla mahdollisella tavalla. Synnytyspelosta kärsivien tulee saada asianmukaista tukea tilanteeseen. Jos synnytysvalmennusta ei ole tarjolla, asetetaan synnyttävät naiset eriarvoiseen asemaan. Lisäksi sillä voi olla varsinaiseen synnytyskokemukseen negatiivisia vaikutuksia.

Lapsen toisen vanhemman/tukihenkilön läsnäolo synnytyksessä sekä lapsivuodeaikana

Suomen hallitus on linjannut 16.3.2020, että synnyttäjän mukana synnyttämässä voi olla yksi tukihenkilö. Torstaina 2.4.2020 Hus on kuitenkin tiukentanut linjausta omien synnytysairaaloiden osalta seuraavalla linjauksella:

"Vierailut on koronavirus (Covid-19) -epidemian vuoksi toistaiseksi kielletty. Synnyttäjän tartuntatautioireeton tukihenkilö voi olla mukana normaalissa alatiesynnytyksessä, kun synnytys on alkanut. Synnytyshuoneesta ei voi poistua. Tukihenkilö ei voi olla mukana synnytyksen käynnistysvaiheessa, keisarileikkauksessa tai synnyttäneiden osastoilla."

Päätöstä tukihenkilöiden läsnäolo-oikeuden rajaamisesta on perusteltu välttämättömän potilasturvallisuuden ja henkilöstön suojaamiseksi.

Tuttu henkilö synnytyksessä luo synnyttäjälle turvallisuuden tunnetta. Usein mukaan synnytykseen tulee syntyvän lapsen toinen vanhempi. Synnyttäjän tukena voi kuitenkin olla kuka tahansa synnyttäjälle läheinen henkilö. Tukihenkilö on synnytyksessä synnyttäjän tukena ja kannustajana. Hän voi helpottaa synnyttäjän oloa esim. hieromalla, rohkaisemalla, pitämällä kädestä tai vain olemalla läsnä. On hyvä, että tukihenkilö ja synnyttäjä keskustelevat etukäteen, minkälaisia ajatuksia tuleva synnytys herättää ja millaisia toiveita synnyttäjällä on. Näin synnyttäjä ja tukihenkilö voivat yhdessä valmistautua synnytykseen. Monelle synnyttäjälle tieto siitä, ettei tuttu henkilö saa olla mukana koko synnytyksen ajan tai ei lainkaan keisarileikkauksen ollessa kyseessä, voi olla hyvin vakava asia ja vaikeuttaa synnytykseen valmistautumista sekä itse synnytystilannetta sekä siitä muodostuvaa kokemusta.

Lapsen toiselle vanhemmalle synnytyksessä mukanaolo antaa mahdollisuuden luoda suhdetta uuteen tulokkaaseen ensi hetkistä alkaen. Jos esim. äiti ei heti synnytyksen jälkeen pysty ottamaan lasta ihokontaktiin, voi synnytyksessä mukana ollut toinen vanhempi pitää vauvaa lähellään iho-kontaktissa. Linjaukset herättävät kysymyksiä myös tasa-arvoisen vanhemmuuden tukemisen ja

Kirjallinen kysymys KK 250/2020 vp

toteuttamisen näkökulmasta. Linjaus siitä, ettei synnyttäjä saa ottaa keisarileikkauksella tapahtuvaan synnytykseen lapsen toista vanhempaa mukaan, tarkoittaa esimerkiksi sitä, että sektiolla syntyvän lapsen toinen vanhempi ei näe lastaan kuin vasta lapsen kotiutuessa, pahimmassa tapauksessa usean päivän (jopa komplikaatioiden sattuessa viikon/viikkojen jälkeen). Lisäksi herää kysymyksiä siitä, miten kyetään varmistamaan, että molemmilla vanhemmilla on yhtäläiset mahdollisuudet saada opastusta vanhemmuuden alkutaipaleella.

Imetyksen tukeminen

Myös poikkeusoloissa imetystukea tulee olla saatavilla yhdenvertaisesti. WHO:n ja muiden kansainvälisesti merkittävien asiantuntijatahojen mukaan koronavirus ei estä imetystä ja siihen tulisi kannustaa. Kuitenkin Suomen suurimmassa synnytyssairaalassa koronatilanne on lisännyt paineita kotiuttaa perheet tavallistakin nopeammin. Kaikkialla Suomessa lähikontaktien välttäminen on karsinut ison osan imetysohjauksesta ja lisäksi yksityisen sektorin kielijänneleikkaukset on lopetettu. Sairaalaan kotiutumisen ja ensimmäisen neuvolakäynnin väliin voi tulla viivettä, jolloin ensipäivinä alkaneet ongelmat mutkistuvat. Sen sijaan, että imetykseen tarjottavaa tukea vähennetään, poikkeustilanteessa tulisi panostaa sairaaloiden ja neuvoloiden yhteistyön tiivistämiseen ja etäohjausmahdollisuuksien kehittämiseen vauvojen ja perheiden parhaaksi. Imeväisikäiset ovat haavoittuvainen ihmisryhmä, jonka hyvinvoinnin varmistamisen tulisi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen nojalla olla ensisijaista myös poikkeusoloissa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten koronaepidemian aikana turvataan jokaiselle raskaana olevalle ja synnyttävälle perheelle yhdenvertaiset oikeudet sekä riittävät palvelut raskaus-, synnytys- ja lapsivuodeaikana?

Helsingissä 6.4.2020

Sofia Virta vihr
Inka Hopsu vihr
Mirka Soinikoski vihr
Tiina Elo vihr
Saara Hyrkkö vihr
Satu Hassi vihr
Noora Koponen vihr